

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Sinds 10 maart 2021 gelden op grond van de Europese SFDR Verordening (2019/2088) aanvullende eisen over informatieverstrekking over de duurzaamheid van beleggingen. De regels gelden voor partijen in het algemeen en voor individuele financiële producten in het bijzonder. Deze eisen gelden ook voor pensioenfondsen, en dus ook voor Pensioenfonds MN, die voor het doel van de SFDR in feite gelijkgesteld worden met aanbieders van beleggingsproducten.

De SFDR heeft op verschillende terreinen gevolgen voor het beleid van pensioenuitvoerders. Zo moeten uitvoerders aangeven in hoeverre het beleggingsbeleid rekening houdt met duurzaamheidsrisico's. Dit zijn risico's als het risico van waardeverlies van beleggingen door de opwarming van de aarde. Het beleid moet inzichtelijk worden gemaakt en toegankelijk zijn voor iedereen. Hoe Pensioenfonds MN hiermee omgaat, kunt u lezen op bijlage 1.

Pensioenfonds MN houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van SFDR en de nog te publiceren secundaire wetgeving. Echter bij het beleggen is de samenhang tussen mens en milieu voor Pensioenfonds MN van groot belang. Hoe Pensioenfonds MN hiermee omgaat, kunt u lezen op bijlage 2.

De pensioenregeling van MN is geclassificeerd als een artikel 8 regeling. Dit betekent dat de beleggingen van de pensioenregeling ecologische en sociale kenmerken promoten zoals bedoeld onder de SFDR. Hoe hier invulling aan wordt gegeven staat beschreven in bijlage 3.

Pensioenfonds MN voert een beloningsbeleid dat bijdraagt aan het voorkomen van (de schijn van) belangenverstrekking, het voorkomen van het nemen van onaanvaardbare of ongewenste risico's, waaronder duurzaamheidsrisico's en het voorkomen van het maken van kosten die niet in het belang zijn van belanghebbenden bij het pensioenfonds. Het beloningsbeleid van Pensioenfonds MN voldoet aan de wettelijke eisen uit SFDR, Besluit Financieel Toetsingskader, Code Pensioenfondsen en Principes beheerst beloningsbeleid van de toezichthouders, Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank. Het beloningsbeleid is vastgelegd in hoofdstuk 2.14 van onze ABTN.

Pensioenuitvoerders hoeven voor wat betreft de duurzaamheid van hun beleggingen niet alles zelf te onderzoeken. Andere belangrijke spelers zoals vermogensbeheerders en beleggingsfondsen, vallen zelf ook onder de SFDR. Pensioenuitvoerders kunnen voor de beoogde transparantie daarmee deels vertrouwen op de informatie die zij van de vermogensbeheerders ontvangen.

De SFDR is sinds 10 maart 2021 van toepassing. Vanaf die datum moeten pensioenuitvoerders voldoen aan nagenoeg alle nieuwe regels uit de SFDR. De AFM is de toezichthouder voor wat betreft de naleving van de SFDR.

Bijlage 1: Informatie over de integratie van duurzaamheidsrisico's

Bijlage 2: Verklaring ongunstige effecten

Bijlage 3: Kenmerken duurzame beleggingen

Bijlage 1: Informatie over de integratie van duurzaamheidsrisico's

Informatie over de duurzaamheid van uw pensioen

Als Pensioenfonds MN ergens in investeert, heeft dat invloed op de wereld. En wat er in de wereld gebeurt, heeft op zijn beurt invloed op de beleggingen van Pensioenfonds MN en daarmee op uw pensioen. Voor een goed pensioen is het daarom belangrijk dat we de invloeden op onze beleggingen goed begrijpen en verantwoordelijkheid nemen voor de effecten van onze beleggingen. Het opnemen van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces kan positieve gevolgen hebben voor de lange termijn risicorendementsverhouding van de beleggingen van uw pensioenregeling. Daarom worden duurzaamheidsrisico's meegenomen bij het nemen van beleggingsbeslissingen voor uw pensioen. Ook de wet- en regelgeving stelt steeds meer eisen voor duurzaamheid en de informatie die een pensioenfonds daarover verstrekt.

We houden rekening met duurzaamheidsrisico's en de effecten daarvan

Duurzaamheidsrisico is het risico dat de waarde van een belegging daalt door een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch, sociaal of governance gebied (ESG). Gebeurtenissen op ecologisch gebied zijn bijvoorbeeld klimaatverandering, schaarste aan natuurlijke hulpbronnen en vervuiling. Gebeurtenissen op sociaal gebied zijn bijvoorbeeld arbeidskwesties en productaansprakelijkheid. Bij governance gaat het om onderwerpen als aandeelhoudersrechten, bedrijfsethiek, diversiteit en beloning van bestuurders.

Als een duurzaamheidsrisico zich voordoet, heeft dat gevolgen voor andere (financiële) risico's. Hierdoor kan de waarde van de investering dalen. Als bijvoorbeeld een sector negatief beïnvloed wordt door klimaatverandering, kunnen de producten en diensten van die sector minder in trek zijn. Daardoor kan de winstgevendheid onder druk komen te staan. De energietransitie kan impact hebben op een bedrijf omdat de onderneming geconfronteerd wordt met hogere kosten om producten te produceren. Hierdoor kan de waarde van aandelen dalen of wordt de kredietwaardigheid minder. Ook kan een bedrijf of land negatief in het nieuws komen door een milieu- of arbeidskwestie, waardoor de reputatie van het bedrijf of land verslechtert. Ook hierdoor kan de waarde van de aandelen of de kredietwaardigheid van het land of bedrijf dalen.

Duurzaamheidsrisico's voor bedrijven

De belangrijkste ecologische risico's voor bedrijven zijn onder te verdelen in transitierisico's en fysieke risico's. Naar verwachting wordt het gebruik van fossiele energie de komende jaren in toenemende mate vervangen door het gebruik van duurzame energiebronnen. Bedrijven die veel (fossiele) energie gebruiken (zoals transportbedrijven) of die producten maken die veel fossiele energie gebruiken (zoals producenten van cement of energiecentrales) worden mogelijk geconfronteerd met meer kosten of een daling in de verkoop van hun producten als ze niet tijdig hun producten of productieprocessen aanpassen. Dit wordt het transitierisico genoemd. Door klimaatverandering ontstaan er bovendien fysieke risico's voor sommige bedrijven. Bedrijven met fabrieken op kwetsbare plekken kunnen door een grotere kans op extreme weersomstandigheden of overstromingen als gevolg van klimaatverandering bijvoorbeeld negatief worden geraakt doordat fabrieken gedurende korte of lange tijd niet operationeel zijn. Ondernemingen die veel water gebruiken voor hun producten zoals de voedingsmiddelenindustrie kunnen te maken krijgen met waterschaarste als gevolg van het opwarmen van de aarde.

Sociale risico's kunnen betrekking hebben op verschillende partijen, zoals de medewerkers van een bedrijf of de klanten. Een voorbeeld van een sociaal risico is wanneer een bedrijf negatief in het nieuws komt vanwege een arbeidskwestie, met een verslechtering van de reputatie tot gevolg. Hierbij kan worden gedacht aan berichtgeving over de slechte arbeidsomstandigheden waaronder producten van een bedrijf worden gemaakt, zoals het ontbreken van de mogelijkheid tot het oprichten van een vakbond en de veiligheid van het werk in fabrieken. Daarnaast kunnen slechtere werkomstandigheden resulteren in lagere productiviteit en meer ziekteverzuim van medewerkers. De kwaliteit van een product is een ander voorbeeld van een sociaal risico. Wanneer een product onveilig blijkt te zijn, dan kan dit gevolgen hebben voor de gezondheid van de gebruiker van het product. Wanneer een bedrijf onvoldoende de gevolgen van haar bedrijfsactiviteiten en producten op haar werknemers en klanten beheerst, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de aandelenkoersen of de kredietwaardigheid van het bedrijf.

Een voorbeeld van een governance risico is als er onvoldoende controle plaatsvindt binnen een bedrijf op het bestuur van een bedrijf. Onder governance valt bijvoorbeeld ook hoe het beloningsbeleid van een onderneming is opgezet en op basis van welke prestaties medewerkers beloond worden. Onvoldoende controle of verkeerde beweegredenen vergroot de kans op slechte of frauduleuze beslissingen die niet stroken met het belang van de onderneming.

Duurzaamheidsrisico's voor overheden

Ook beleggingen in staatsobligaties kunnen negatief beïnvloed worden door duurzaamheidsrisico's. De blootstelling van een land aan klimaatrisico's kan zijn economie rechtstreeks beïnvloeden. De toenemende schommelingen en extremen van het weer kunnen negatieve gevolgen hebben op bijvoorbeeld de infrastructuur, de landbouw, het toerisme en de watervoorziening. Dit met mogelijk materiële economische gevolgen voor de nationale economieën en de lopende rekeningen. Zo kan de realisatie van klimaatrisico's een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties. Sociale factoren kunnen ook relevant zijn vanwege het belang van menselijk kapitaal voor economische groei. Sociale factoren zoals de samenstelling van de beroepsbevolking, opleiding, gezondheid en economisch welzijn zijn belangrijk voor economische groei. Goede governance is ook relevant voor landen. De politieke stabiliteit, de doeltreffendheid van de regering en de regelgeving, de institutionele kracht, de mate van corruptie en de rechtsstaat van een land kunnen hun economische aantrekkelijkheid beïnvloeden en zijn vaak bepalend voor het economisch succes van een land op de lange termijn. Zo kan een verslechtering van sociale en governance-karakteristieken van een land een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties.

Duurzaamheidsrisico's voor vastgoed

Voor de belegging in vastgoed zijn andere specifieke duurzaamheidsrisico's relevant. Vastgoed kan te maken hebben met ecologische transitierisico's waarbij op basis van toenemende wet- en regelgeving aanvullende eisen kunnen worden gesteld aan bijvoorbeeld het energieverbruik van woningen en kantoren. Dit soort ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de waarde van de vastgoedbelegging en kan leiden tot kosten om de woningen te verduurzamen. Daarnaast kunnen op de lange en korte termijn ecologische fysieke risico's verwezenlijken als gevolg van klimaatverandering. Vastgoed zal in bepaalde gebieden schade ondervinden wanneer extreme weersgebeurtenissen zoals hitte of geleidelijke ontwikkelingen zoals de stijging van de zeespiegel zich voordoen. Sociale risico's zijn onder andere relevant bij de verhuur van woningen en kantoren. Het onvoldoende behartigen van huurdersbelangen, zoals achterstallig onderhoud in woningen, kan leiden tot een lage huurderstevredenheid of negatieve

aandacht in het nieuws. Woningen kunnen hierdoor minder aantrekkelijk zijn voor huurders wat leidt tot lagere huuropbrengsten.

Gevolgen van duurzaamheidsrisico's

Als de waarde van een belegging daalt, is het mogelijk dat de dekkinggraad van het pensioenfonds ook daalt. Dat kan leiden tot het niet verlenen van toeslagen (indexatie) of het verlagen van pensioenen of pensioenopbouw. Gebeurtenissen op milieu, sociaal of governance gebied kunnen op die manier invloed hebben op de waarde van uw pensioen, nu en in de toekomst.

Hoe Pensioenfonds MN omgaat met duurzaamheidsrisico's?

Pensioenfonds MN identificeert en beoordeelt relevante duurzaamheidsrisico's op basis van verschillende bronnen van informatie, zoals eigen onderzoek en informatie van ESG-dataleveranciers. Duurzaamheidsrisico's worden beoordeeld door te kijken naar de gevolgen voor zowel mens, maatschappij en milieu als voor de bedrijfsresultaten. Uitgebreidere informatie over hoe duurzaamheidsrisico's worden beoordeeld is te vinden in het [verantwoord beleggen beleid](#).

Pensioenfonds MN beperkt de duurzaamheidsrisico's van de beleggingen voor uw pensioen door het inzetten van verschillende instrumenten, zoals uitsluitingen, actief aandeelhouderschap, ESG integratie, en de selectie van vermogensbeheerders.

Bestuurlijk overzicht

De eindverantwoordelijkheid voor het algehele beleggingsbeleid ligt bij het bestuur van Pensioenfonds MN. De beleggingscommissie van Pensioenfonds MN is verantwoordelijk voor het in kaart brengen van duurzaamheidsrisico's en kansen die raken aan de beleggingen van Pensioenfonds MN en adviseert het bestuur daaromtrent. De beleggingscommissie van Pensioenfonds MN wordt geïnformeerd en geadviseerd over aspecten die raken aan duurzaamheidsrisico's en -kansen door de afdeling Verantwoord Beleggen van MN. Het fiduciaire beheer van de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds MN ligt bij MN. De Chief Investment Officer (CIO) van MN, is voorzitter van de interne MN stuurgroep over klimaatrisico's en -kansen. Managementleden van de vermogensbeheer- en strategie-afdelingen zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep. De stuurgroep coördineert het werk van een ondersteunende expertwerkgroep op het gebied van klimaatrisico's en -kansen.

Bijlage 2: Verklaring ongunstige effecten

Op grond van Europese wetgeving dienen pensioenfondsen sinds 2021 aan te geven of de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren worden meegenomen. Wat de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen zijn, is door de wetgeving voorgeschreven. Als pensioenfondsen deze ongunstige effecten meenemen bij het beleggen, moet een verklaring worden gepubliceerd op de website over hoe ze dat precies doen. Bij het beleggen voor pensioen is de samenhang met mens en milieu van belang voor ons. Hiervoor hebben we een beleid waarover we elders communiceren. Binnen dit beleid hebben we diverse maatregelen opgenomen waarmee we onze verantwoordelijkheid als belegger willen nemen. We nemen echter niet precies de 18 ongunstige effecten in acht die gedefinieerd zijn in de wet. Wij hebben hier onze eigen keuzes in gemaakt. Als pensioenfonds hebben we de mogelijkheid om zelf te bepalen welke duurzaamheidsfactoren van belang zijn en wat onze deelnemers hierbij belangrijk vinden. Een heroverweging van het voorgaande kan onder verschillende omstandigheden relevant worden, bijvoorbeeld als deelnemers wel wensen dat een dergelijke verklaring wordt opgesteld of wanneer beter zicht is op de bijbehorende verplichtingen van het opstellen van de verklaring.

Bijlage 3: Kenmerken duurzame beleggingen

De pensioenregeling van Pensioenfonds MN promoot ecologische en sociale kenmerken zoals bedoeld in artikel 8 SFDR. Hoe hier invulling aan wordt gegeven staat beschreven in dit document.

Welke ecologische en sociale kenmerken worden gepromoot in de pensioenregeling?

Pensioenfonds MN belegt voor een goed pensioen. Dat doen we verantwoord, zodat gepensioneerden hun pensioen ontvangen in een wereld die toekomstbestendig, rechtvaardig en leefbaar is. Pensioenfonds MN richt zich met name op:

1. Het uitsluiten van ongewenste activiteiten zoals tabak, controversiële wapens, handvuurwapens voor civiel gebruik, adult entertainment, en bont.
2. Het beperken van negatieve effecten van beleggingen door het betrekken van milieu- en sociale factoren en ondernemingsbestuur (ESG) bij beleggingsbeslissingen.
3. Klimaat: We brengen de financiële risico's en mogelijke negatieve gevolgen van onze beleggingen op onze leefomgeving in kaart en stellen beleid op met als doel klimaatrisico's te beheersen en bij te dragen aan de energietransitie.
4. Sociale aspecten: Arbeidsrechten en mensenrechten. We beschouwen ons dialoogbeleid als een belangrijk instrument bij het aanpakken van sociale aspecten. Met het dialoogbeleid zetten we ons in voor vrijheid van vakvereniging en het recht op collectieve onderhandelingen, maar ook voor het uitbannen van elke vorm van gedwongen arbeid, kinderarbeid en arbeidsdiscriminatie. Daarnaast blijven we bedrijven vragen om te rapporteren over de impact van de eigen activiteiten op mensenrechten in de regio. Tenslotte zijn de uitbetaling van een leefbaar loon en de gevolgen van automatisering voor werkgelegenheid belangrijke onderwerpen.

Meer informatie over deze duurzame ambities is opgenomen in het [verantwoord beleggen beleid](#).

Welke beleggingsstrategie volgt dit financiële product?

Het behalen van een goed rendement om nu en in de toekomst de pensioenen te kunnen uitkeren staat voorop. Financieel en maatschappelijk rendement gaan hierin goed samen. Daarnaast houdt het pensioenfonds rekening met de impact van de beleggingen op milieu en maatschappij en zet ze zich in om op positieve wijze een bijdrage te leveren aan maatschappelijke ontwikkelingen. Dit wordt gedaan door te beleggen in ondernemingen en landen met betere prestaties op het gebied van milieu en maatschappij. Hierbij wordt gekeken naar ESG kenmerken van beleggingen en wordt ervoor gekozen om hogere standaarden te hanteren voor een aantal soorten beleggingen, namelijk voor aandelen, bedrijfsobligaties, en obligaties opkomende landen. Hoe hiermee wordt omgegaan, verschilt voor het type beleggingen.

We hanteren voor zowel ondernemingen als landen een uitsluitingsbeleid. Dit beleid is van toepassing op alle beleggingscategorieën.

Aandelen

Er wordt niet belegd in bedrijven die laag scoren op ESG. Bedrijven die goed presteren op sociaal en/of milieugebied krijgen een hogere ESG-score. Het aantal ondernemingen dat wordt uitgesloten op basis van lage ESG-scores is substantieel. Daarnaast worden bedrijven uitgesloten die slecht presteren wat betreft

de mitigatie van klimaatrisico. Voor aandelen in opkomende landen wordt ook niet belegd in staatsbedrijven van landen die op basis van duurzaamheidsaspecten van het landenraamwerk opkomende markten worden uitgesloten.

Middels de aandelenposities is het pensioenfonds een actief en betrokken aandeelhouder. Dat wil zeggen dat de dialoog wordt aangegaan met bedrijven op verschillende thema's zoals energietransitie, biodiversiteit en leefbaar loon. Daarnaast wordt er gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan een duurzaam ondernemingsbeleid dat houdbaar is voor de lange termijn.

Bedrijfsobligaties

Bij de selectie van beleggingen worden ESG kenmerken actief meegenomen bij de kredietbeoordeling van ondernemingen. Hoe dit precies gedaan wordt verschilt per vermogensbeheerder.

Obligaties opkomende landen

Overheden van opkomende landen worden getoetst op factoren zoals de perceptie van corruptie, de mate van democratie, de kwetsbaarheid voor klimaatrisico's en sociale ontwikkeling. Er wordt niet belegd in staatsobligaties van landen die onvoldoende scores op deze factoren.

Om de beleggingsportefeuille vorm te geven en om prestaties van de beleggingen te meten, worden verscheidene benchmarks gebruikt afhankelijk van de beleggingscategorie. Voor de liquide beleggingen geldt het streven om duurzaamheidskenmerken zoveel mogelijk in de benchmark te integreren, middels customized benchmarks. Op deze wijze is er sprake van een eenduidig ESG-beleid voor de liquide portefeuilles. Voor een aantal producten worden reguliere benchmarks gebruikt zonder duurzaamheidskenmerken.

Wat zijn de bindende elementen van de beleggingsstrategie die wordt gebruikt om de beleggingen te selecteren om elk van de milieu- of sociale kenmerken te bereiken die door dit financiële product worden bevorderd?

In het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Pensioenfonds MN zijn de volgende bindende elementen opgenomen:

- Pensioenfonds MN belegt alleen in aandelen die bovengemiddeld op ESG-gebied scoren. Om de ESG-prestatie van bedrijven te beoordelen, maakt Pensioenfonds MN onder andere gebruik van ESG data van dataproviders.
- Pensioenfonds MN hanteert een landenraamwerk voor de keuze van opkomende landen in de beleggingscategorie 'Emerging Market Debt' en sluit op basis van dat raamwerk een significant deel van het Emerging Market Deb universum uit. Met dit raamwerk toetst Pensioenfonds MN een overheid aan de hand van financiële en maatschappelijke aspecten. Voor laatstgenoemde maakt Pensioenfonds MN gebruik van de Corruption Perception Index van Transparency International, de Democracy Index van de Economist Intelligence Unit, de Vulnerability en Readiness score van de Notre Dame Global Adaptation Initiative, en de Human Development Index van de United Nations Development Programme.

- Pensioenfonds MN kent een uitsluitingsbeleid dat bindend is. Pensioenfonds MN belegt niet in tabak, controversiële wapens, handvuurwapens voor civiel gebruik, adult entertainment, en bont.

Wat is het beleid om de goede governancepraktijken van de ondernemingen waarin is belegd te beoordelen?

Pensioenfonds MN belegt alleen in aandelen die bovengemiddeld op ESG-gebied scoren. Om de ESG-prestatie van bedrijven te beoordelen, maakt Pensioenfonds MN onder andere gebruik van ESG data van dataproviders. Belangrijke ESG factoren die onderdeel zijn van de analyse zijn: samenstelling van het bestuur, beloningsbeleid, eigendomsstructuur, verslaggeving, ethiek en fraude, concurrentievervalsing, corruptie en instabiliteit, instabiliteit van het financieel systeem en belastingtransparantie.

Tot slot voert Pensioenfonds MN een dialoog met ondernemingen als we zorgen hebben over een controverse of over de strategie van de onderneming. Als de dialoog niet leidt tot verbetering, of als een onderneming niet met ons in gesprek wil, komt de onderneming op onze uitsluitingslijst.